

**KATEDRA TEORIE KULTURY FILOZOFICKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE**

Autor rigorózní práce: Mgr. Tomáš Šťáštka
Název rigorózní práce: Význam slovanských motivů v díle K. J. Erbena a B. Němcové
(v kulturologické perspektivě)
Posuzovatel rigorózní práce: PhDr. Martin Soukup, Ph.D.

POSUDEK OPONENTA RIGORÓZNÍ PRÁCE

Předmětem opakovaně předložené rigorózní práce je analýza slovanských motivů ve vybraných dílech českých autorů K. J. Erbena a B. Němcové. Oproti původně předložené práci se autor rozhodl rozšířit teoretická východiska práce o koncepce vypracované na jedné straně Proppem a na straně druhé v novém historismu. Tak alespoň autor deklaruje v abstraktu a úvodních pasážích. Podle mého soudu je však využití Proppova přístupu nepřesvědčivé. Jsou zde pouze odkazy na vybrané funkce pohádky, jediným náznakem analýzy je pasáž na s. 47. Jak rozumět konstatování: „Rozbor Proppovým systémem nemá pro absenci motivů žádný smysl.“ (s. 55).

Většina předložené práce zůstala bez podstatných změn, autor nepřihlédl k výhradám, jež mu posuzovatelé adresovali při obhajobě předchozí verze práce. Autor mírně upravil stylistiku a napravil některé překlepové a gramatické chyby. Vzhledem k tomu, že nedošlo k podstatnému přepracování, musím opakovat některé výhrady vznesené v předcházejícím posudku: *„Autor se v práci orientoval na pohádkové bytosti, které jsou postavami v dílech uvedených spisovatelů, a dává je do souvislosti s předkřesťanskými náboženskými představami Slovanů. Autor vymezil pole svého badatelského zájmu takto: „V této práci se pokusíme nalézt tyto možná stále aktuální stopy naší pohanské víry“ ([nyní] s. 9). Nicméně na mnoha místech práce se autor omezil pouze na výklad pojetí démonických bytostí v dílech Erbena a Němcové, ačkoli v úvodních částech práce proklamuje, že jej bude zajímat náboženské představy jako celek. Citovaná pasáž navíc nevymezuje zřetelně předmět a cíle práce. Nehledě na to, že lze v kontextu zvoleného tématu pochybovat o slovním spojení „naše pohanská víra“.*“

Většinu textu předložené práce tvoří deskripce pohádkových postav, nebo převyprávění obsahu pohádek, které publikovali Erben a Němcová. Oproti předchozí verzi práce se autor pokusil přistoupit k problematice koncepčně, když se rozhodl využít potenciálu práce Proppa a nového historismu. Nový historismus se však do práce promítl spíše deklaratorně v úvodní části textu. .

V předcházející práci jsem autorovi vytknul práci s prameny. V nové verzi práce rozšířil spektrum pramenů, o něž se opřel při přepracování textu. Jedná se zejména o díla Proppa, Aarneho & Thompsona a konečně Whitea. Jakkoli se jedná o klasická díla, očekával bych vzhledem k výhradám širší záběr. Nehledě na to, že Whiteova kniha Tropika diskurzu se jen objevuje v bibliografii. Nadále platí, že se autor kriticky nevyrovnal s dědictvím české folkloristiky. Nadále stojím za svým konstatováním: *„Patrné to je i ze seznamu pramenů, z nichž Mgr. Šťástka čerpal při zpracování tématu. Autor se opřel především o prameny zaměřené na obecné otázky Slovanů a jejich slovesnosti. Autor navíc nevyužil ani jeden cizojazyčný zdroj. Nechejme stranou, že jím používaná Maiellova práce byla v recenzích zásadním způsobem zpochybněna (na stránkách Českého lidu a Dějinách a současnosti). Uvedené závažné nedostatky nelze u tohoto typu kvalifikační práce tolerovat“.*

„Závažné nedostatky najdeme i v obsahové stránce práce. V práci převažuje deskripce nad explanací a interpretací. Autor se omezil na stručná resumé jednotlivých děl a klíčových postav. Předložená práce tak místy připomíná spíše zápisy ze „čtenářského deníku“. Navíc autor na mnoha místech formuloval banální myšlenky a jen chabě podložené závěry.“ Na řadě míst nadále práce postrádá odborný styl a obsahuje mnoho nicneříkajících formulací. Namátkou:

- [dříve] „Tolik půjdeme-li po povrchu balady. Pokud její motiv osekáme až na samé jádro... Krom nejhrubší kostry děje...“ (s. 15).
- [nyní] „Pokud motiv balady osekáme až na samotné jádro – nápadník se vrátí pro dívku a ač ona nechce, odvádí si jí pryč do své říše – nabízí se nám klasický zaobalený motiv ztráty panenství. Krom nejhrubší kostry děje...“ (s. 19).
- Nadužívání pojmu umělé (bez jasného vymezení, co se tím míní) zůstalo zachováno.

Slabinou práce nadále zůstaly pasáže zasvěcené Slovanům, název kapitoly „Obecně o Slovanech“ přesně vymezuje povahu zpracování tohoto tématu. Obecné a povrchní pojednání

o Slovanech dokázal autor zpracovat s pomocí tří pramenů. Tyto pasáže práce autor nijak zvlášť neupravil.

Obecně lze konstatovat, že podle mého soudu rigorózní práce nadále nesplňuje nároky kladené na práce tohoto typu. Nicméně je evidentní, že autor posílil práci s odbornou literaturou a pokusil se zpracovat téma systematicky a více koncepčně.

V Praze 19. 10. 2012

PhDr. Martin Soukup, Ph.D.